

Helyesírás és tehetséggondozás a digitális térben

XXVI. Simonyi Zsigmond Kárpát-medencei helyesírási verseny

Szerkesztette
BÁRDOS DÓRA
TÓTH ETELKA

Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar
Nagykőrös, 2023

A kötet megjelenése a Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Karának támogatásával a *Művészetek és nyelvek találkozása* projekt keretében valósult meg.

Szerkesztők
BÁRDOS DÓRA
TÓTH ETELKA

Szakmai lektor
FEHÉR ÉVA
ONHAUSZNÉ GODÓ BENITA

A borítón
GÓRNAGY GYULA alkotása, a *Simonyi-verseny* logója

ISBN 978-615-6637-16-1
DOI 10.5281/zenodo.10467781

© Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar, 2023
© Szerzők, szerkesztők, 2023

A kiadásért felelős
DR. PAP FERENC
a KRE PK dékánja

Online kiadás

Tartalom

Új fejezet a Simonyi-verseny történetében	6
SIMONYIRA EMLÉKEZVE.....	9
Sebő József: A veszprémi Simonyi Zsigmond	10
KUTATÁSI EREDMÉNYEK.....	15
Galuska László Pál – Szinger Veronika: „Szemere szomorú számara”	16
Vallent Brigitta: Tanulságok a 6. évfolyamos versenyzők eredményei alapján ..	26
Kovács Tibor Attila – Józsa Gabriella – Kohodné Tóth Andrea: A 7. évfolyam második fordulójának eredményértékelése	44
Kiss Margit – Kozmács István: Helyesírás – szövegértés – világismeret	54
Neumayerné Streitman Krisztina: Coaching megközelítés és tanári motiváció.....	60
KONFERENCIATÜKÖR	80
Lőrincz Gábor – Istók Béla: A gazdasági nyelvi tájkép felhasználhatósága a helyesírás-tanításban.....	81
H. Tóth István: A felszólítás és a felszólító igealakok a nyelvhasználatban.....	92
Abstracts	163

A 7. ÉVFOLYAM MÁSODIK FORDULÓJÁNAK EREDMÉNYÉRTÉKELÉSE

A feladatlap összeállítási elvei, tapasztalatok és következtetések

A tanulmány célja bemutatni a 7. évfolyam számára készült feladatsor felépítésének koncepcióját, illetve a verseny második fordulójának eredményeit. A feladatsor összeállításban fontos elv, hogy kiemelten kapjanak szerepet a különböző gondolkodási műveletek. Az eredmények kapcsán levonható a következtetés, hogy a mondatszerű gyakorlatok bizonyultak a legnehezebbnek. Ez nagy valószínűséggel többlépcsős jellegükkel magyarázható. A számvetés és értékelés egyszerre hasznos visszajelzés a tartalomfejlesztő csapatnak, és segítség, egyfajta útmutató lehet a felkészítő pedagógusok számára is.

Kulcsszavak: gondolkodási műveletek, igényes nyelvhasználat, tehetséggondozás, anyanyelvi műveltség, helyesírás

1. Előljáróban

A 2023/24. tanévben 27 éves Simonyi Zsigmond Kárpát-medencei helyesírási verseny kiemelt szerepet játszik a tehetséggondozásban és az anyanyelvi műveltség közvetítésében. Fontos küldetése a magyar nyelv ápolása, az anyanyelvünk szeretetének erősítése. Ezen a nemes próbatételén Magyarország és a határon túli magyarok lakta területek legjobb 5–8. osztályos helyesírói mérik össze tudásukat. A verseny többfordulós, jellemzően egyre nehezebb feladatlapok megoldását várjuk el a továbbjutó diákoktól. Több év eredményeit áttekintve, nem ritka, hogy az első helyezett tanulók az elérhető 100 pontból a maximumot vagy 99 pont körüli értéket érnek el.

A modern élet velejárója, hogy a tanulók már nemcsak az iskolában szembesülhetnek helyesírási kérdésekkel, hanem minden olyan helyen, ahol valamiféle írásképpel találkoznak. A köztéri reklámplakátok sokasága, a családi kör, a televízió, illetve a gyorsuló digitalizáció is hatással van a gyermekek alakuló írásminőségére. A helyesírás megtanulásának hatalmas szeletét teszi, teheti ki a nem formális tapasztalatszerzés. Nem mindegy, hogy ezek az információk milyenek, illetve az sem mindegy, hogy mit kezd ezekkel a kisdíjak, hiszen bizonyos formák akaratlanul is rögzülhetnek, ezért egyre fontosabbá kell, hogy váljon az oktatásban a tudatos nyelvszemlélet, az ismereteket szűrni képes gondolkodásmód támogatása.

Természetesen a tudatos helyesírás-tanulás legfontosabb helyszíne a tanintézmény,¹ ám mivel változik a világ körülöttünk, ezért az iskolai tudás és műveltség

¹ Antalné Szabó Ágnes: A helyesírási kultúra fejlesztésének régi-új technikái, *Anyanyelv-pedagógia*, 2008/3–4. [Anyanyelv-pedagógia](#) (Letöltés: 2023. 12. 01.)

fogalma is átalakul.² A modern információs technológiák erős hatással vannak a tanulók olvasási és írási szokásaira is, hiszen fiatal koruktól fogva használják az internetet. Új kultúraelsajátítási formák jönnek létre az okoseszközök használatával, mindezek pedig átalakítják a tanulási környezetet és szokásokat.³

A nyelvi, helyesírási tudatosság fejlesztése komplex, tervszerű előkészületeket igényel. Fontos, hogy a gyermekek adekvát nyelvi mintával találkozzanak, nyelvi tapasztalatokra tegyenek szert, illetve ezek segítségével különböző játékos, cselekedtető feladatok révén – a gondolkodási műveltségzésüket fejlesztve – képesek legyenek a megfigyelt nyelvi jelenségekről (általános érvényű) megállapításokat (is) tenni, előbb spontán, majd ezt követően irányított keretek között.⁴ Pedagógiai szempontból a keretek kialakítása kiemelt jelentőségű. Ilyen lehet a hibákat toleráló, azokat megbeszélő, felszabadult, támogató tanórai légkör kialakítása. Tervezőskor mindezeket szükséges figyelembe venni, de a motivációnak és az érdeklődésnek is kiemelt jelentősége van az eredményes tanulási attitűd létrejöttében.

2. A feladatlapok kialakításának szempontjairól

Helyesírási feladatlapjaink különböző pedagógiai elvek alapján kerülnek összeállításra. Egyrészt próbálunk igazodni az életkori sajátosságokhoz, szeretnénk változatos, kreativitást igénylő kérdéseket feltenni, másrészt törekszünk a szöveg szemlélet érvényesítésére.⁵ A feladatlapok kialakításánál más szempontokat is figyelembe kell vennünk, hiszen korunk új kihívások elé állítja a felnövekvő nemzedéket. Nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy személyiségünk értékeit a nyelvhasználatunk is hordozza. Abból, hogy a helyesírás a nyelv közérdekből szabályozott eljárás módja, számunkra az is következik – a területi és regionális nyelvváltozatok sokszínűségének a támogatása mellett –, hogy érték-ként tekintünk a normatív nyelvhasználat nemzetösszetartó mivoltára.

Az általunk készített online feladatlapok felépítése igazodik a megváltozott tanulási igényekhez is. Nagyobb hangsúly kerül a helyesírási tudatosságra, az értelmező gondolkodásra a versenyben. A feladatok megalkotásakor fontosnak tartottuk, hogy használjuk más tantárgyak tankönyveinek szövszerkezeteit, mondatait. Ezzel arra szeretnénk ösztönözni a gyermekeket, hogy a nyelvtanórán megszerzett helyesírási ismeret felhasználásával, kritikusan és figyelmesen tekintsenek a más tanórákhoz készült tankönyvekben megjelenő tartalmakra. Milyen könyveket használtunk? Alapvetően a 6.-os, 7.-es matematika, történelem, földrajz és irodalom tárgyak

² Csapó Benő: Az iskolai műveltség: elméleti keretek és a vizsgálati koncepció, in Csapó Benő (szerk.): *Az iskolai műveltség*, Budapest, Osiris Kiadó, 2002, 11–36.

³ Antalné Szabó Ágnes: A magyar helyesírás vizuális rendszere, *Anyanyelv-pedagógia*, 2010/4. [Anyanyelv-pedagógia](#) (Letöltés: 2023. 12. 01.)

⁴ Juhász Valéria: A nyelvi tudatosság fejlesztése óvodásoknak és alsó tagozatos tanulónak dobókoc-kás játékokkal, *Képzés és Gyakorlat*, 2021/3–4. DOI: 10.17165/TP.2021.3-4.12

⁵ Antalné Szabó Ágnes: A helyesírási mérés és fejlesztés gyakorlati típusai egy helyesírási verseny tükrében, *Anyanyelv-pedagógia*, 2015/1. [Anyanyelv-pedagógia](#) (Letöltés: 2023. 12. 01.)

segédleteit. Mindezek mellett az is célunk volt, hogy az általunk összeállított feladatokban helyesírási aspektusból tekintsünk a kulturális hagyományra, a történelmi ismeretekre. A közmondásainkban, szólásainkban rejlő nyelvkincset is szeretttük volna a feladatsorba emelni, ezért kiválasztottuk azokat, amelyek felhasználásával helyesírással kapcsolatos tartalomra kérdezhettünk.

A *Nemzeti alaptanterv* a magyar nyelv és irodalom tantárgy céljai között rögzíti az anyanyelvet tudatosan használó szint elérését, hogy tanulóink megnyilatkozásai megfeleljenek a nyelvhelyesség és a helyesírás szabályainak. A kerettantervi ajánlás is célként emeli ki a tudatos nyelvhasználatot, amelynek része a helyesírás célirányos fejlesztése az 5–6. évfolyamokban tanult tananyag segítségével.⁶ A helyesírás mint anyanyelvi kompetencia fejlesztése a tanórákon is alkalmat és lehetőséget ad kreatív, játékos feladatok készítésére, a gondolkodás fejlesztésére, gyermekirodalmi alkotások felhasználására és a tantárgyi koncentrációra is. Így a versenyfeladatok elkészítésében is erre törekedtünk.

A munka során – ugyanúgy, mint egy tanórai feladatsor összeállításánál – több szempontot is figyelembe kellett vennünk:

- a feladatok feleljenek meg a gyermekek életkori sajátosságainak,
- legyenek sokszínűek, lehetőleg izgalmasak,
- legyen érzékelhető a fokozatosság egy fordulón belül is, a fordulókön átívelve is, de a különböző évfolyamok feladatsorai között is,
- jelenjenek meg a nyelvi szintek a betűktől a szóelemeken, szavakon, szószervezeteken és mondatokon át a rövid szövegig; legyen fontos szempont az arányosság (ne legyen túlsúlyban egyik szint sem, mégis legyen hangsúlyos az évfolyam szintjének megfelelő tananyag, ne legyen túl sok másolós feladat),
- gondolkodási műveletek is legyenek a feladatokban (így az analízis, szintézis, konkretizálás, általánosítás, absztrakció, reláció, összehasonlítás, kiegészítés, rendszerezés, analógia mind szerepet kapott az összeállításban),
- használjuk fel más tantárgyak szövegeit, a különböző tankönyvekben fellelhető, helyesírási szempontból fontos szavakat is,
- a versenyeztetésre szánt feladatsor legyen ugyan tartalmasabb egy iskolai számonkérésnél, mégse terhelje a jelentkezőket olyan feladványokkal, amelyeket nem tanultak.

A 7. évfolyamnak szánt feladatsorokban már megjeleníthettük az 1–6. évfolyam teljes tananyagtartalmát:

- a hangjelölés szabályainak alkalmazása (időtartam, hangkapcsolatok rögzítése, toldalékok),
- betűrend,

⁶ 5./2020. (I. 31.) Kormányrendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról, *Magyar Közlöny*, 17., 2020. január 13. [Nemzeti alaptanterv](#), A 2020-as NAT-hoz illeszkedő tartalmi szabályozók, [Oktatas.hu](#). [Kerettantervek](#) (Letöltés: 2023. 12. 01.)

- a „j” hang jelölése,
- helyesírási alapelvek,
- elválasztás szabályai (egyszerű és összetett szavak),
- szófajok helyesírása (igék: felszólító mód, múlt idő, -t végű igék, teljes hasonulás, igekötős igék, tulajdonnevek, melléknevek és fokozásuk, számnevek, dátumok),
- betűszók és rövidítések,
- egyszerű mondatok írása: kezdőbetű, mondatvégi írásjelek,
- hibák felismerése, javítása, hiszen a tanulóktól már elvárható, hogy társaik vagy saját munkáikban észrevegyék a tanult formáktól eltérő rögzítést és a helyesírási hibákat.

Ezen az évfolyamon tanítjuk az új NAT szerint az összetett szavak és a többszörös szóösszetételek helyesírását, így a feladatsorban ez az egyetlen, új tananyagként megjelenő elem. Minden fent említett tananyagtartalom megjelent feladatsorainkban. Ezeket oly módon nehezítettük, hogy a 7. évfolyam szintjének megfeleljenek.

Az időtartam-jelölés esetében mind a magánhangzók, mind a mássalhangzók hosszúságának jelölésével kapcsolatban szerkesztettünk feladatot, például: *kevesellte, ürü.* Igyekeztünk az 5–6. osztályban tanultaknál nehezebb, bonyolultabb szavakat felhasználni. A betűrendbe soroláshoz olyan szavakat választottunk, amelyek első néhány betűje a betűrendbe sorolás szabályai alapján ugyanolyan értékűek, tehát fokozott nehézséget jelentettek a versenyzőknek: *gyöngyház, Gyöngyi, Gyöngyös, gyöngysor, Gyöngyvér.* A „j” hang jelölésének gyakorlása az alsó tagozaton is rendszeres, ezért a 7-es feladatsorokban a legnehezebbekkel vagy akár összetett szavakkal tudunk bonyolítani a feladatsoron: *kristályjólás, jégpálya.*

A helyesírási alapelvek több feladatunkban is megjelentek, legtöbbször párosító és csoportosító feladatban alkalmaztuk őket. Például: azonos elv szerint írjuk: *hangya, gondja, hagyja.* Igyekeztünk mindig valamilyen ravaszságot csempészni a feladatsorba: *ne felejts / nefelejcs* – melyik írásmód szerint rögzítjük. Az elválasztás egyszerű és összetett szavakban már a 4. évfolyamos tananyagban is kiemelt része, így a 7. évfolyamon is alkalmazható volt, emellett könnyű és kedvelt téma. A szófajok helyesírása a 6-os tananyagban jelenik meg, s végtelen lehetőséget ad a feladatok témájának: *-t* végű igék, teljes hasonulás, felszólító mód, múlt idő, igekötős igék helyesírása, személynevek, *-val/-vel* ragos alakok, földrajzi nevek, *-i* képző, díjak, címek, márka- és csillagnevek, melléknevek fokozása, számok és dátum írása. Feladatsorainkban valamennyi szerepel.

A helyesírás tanítását erősíti, ha a különböző tantárgyakban megjelenő tulajdonnevek helyesírására a pedagógusok felhívják a figyelmet, és elvárásként fogalmazzák meg azok helyes rögzítését. A tankönyvek kiváló tárházai a helyesírási nehézséget okozó szavak, kifejezések rögzítésének, erre sok példa van a 7. évfolyamos tankönyvekben is. A tantárgyi koncentráció a tanítás során is alkalmazható módszer,

amely segíti egy probléma több szempontú megközelítését. A földrajzi nevek helyesírása az egyik legnehezebb feladat a tanulók számára (is). Az ilyen típusú szavakat úgy válogattuk össze, hogy arányosan, a határainkon túli területek mindegyikéről kerüljön a listába földrajzi név, és a felvidéki, kárpátaljai, erdélyi, délvidéki és magyarországi versenyzők is találjanak ismerős földrajzi fogalmat. Minden fordulóban használtuk ezt a feladattípust, amely nehéz, összetett, hiszen a külön-, egybe- vagy kötőjellel írandó földrajzi neveket úgy kell csoportba sorolni, hogy egyben betűrendben is legyenek. Mivel nem elvárás, hogy a diákok akár a magyarországi, akár a határainkon túli területek valamennyi földrajzi elnevezését ismerjék, igyekeztünk magyarázatot nyújtó segítséget adni: *Herkules + fürdő* (város).

A szóegyenletek könnyen, gyorsan megoldhatók. Ezzel a feladattípussal a *-val/-vel* rag *v*-jének teljes hasonulása, a tulajdonnevekből *-i* vagy *-s* képzővel alkotott melléknevek helyes rögzítése ellenőrizhető. A mondatba hiányzó elemeket behúzó feladatok témakörei az egyes fordulókban a következők voltak: összetett szavak, tulajdonnevek és köznevek, jelen esetben a számnevek helyesírása szerepelt. Betűszókat és rövidítéseket, bár kevésbé hangsúlyosan, de szintén szerepeltettük feladatsorainkban.

Az egyszerű mondatok helyes leírása a tollbamondást helyettesítő feladatokban jelent meg. A mondatokat rövidebb-hosszabb szakaszokra bontottuk, amelyek hibátlanok vagy hibásak voltak. Utóbbiakat kellett helyesen leírni. Ebben a feladattípustban fontos volt tehát a hibajavítás. Szívesen használtunk még közmondásokat, szólásokat, hiszen ezek a nyelvkincs részei, és remek lehetőségek adnak a helyesírási ismeretek felidézésére, vagy akár a központoszással kapcsolatos ismeretek feltérképezésére.

Mindegyik feladatsorban adtunk nyelvtani szabályt – ezekben fontos szerepet kapott a szövegértelmezés és a megfelelő példa kiválasztása. E feladatokban számos gondolkodási művelet megjelent: így az analízis, a kiegészítés, az összehasonlítás és az absztrakció is.

3. A második forduló eredményeinek elemzése

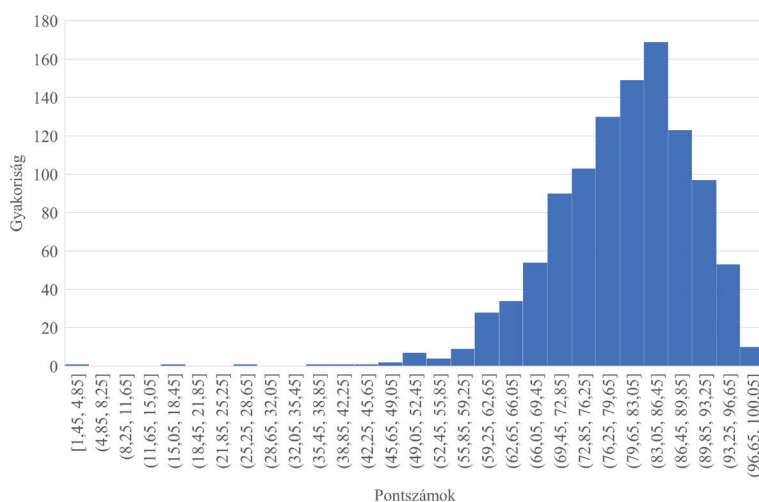
Alább a XXVI. Simonyi Zsigmond Kárpát-medencei helyesírási verseny második fordulójának megoldottsági mutatóit ismertetjük. Vizsgálatunk célja, hogy olyan megállapításokat tegyünk, amelyek hatékonyabbá formálhatják a versenyzőket támogató pedagógusok felkészítő munkáját, hiszen a diákok feladatmegoldásai által bepillantást nyerhetnek a feladatok, feladattípusok sajátosságaiba és nehézségeibe.

3.1. Minta és módszerek

A helyesírási verseny 2. fordulója 2023 áprilisában zajlott. A 7. évfolyamosoknál 1068 tanuló vett részt a fordulóban. Mivel az adatbázis szociodemográfiai adatokat nem tartalmaz, ezért a minta településtípusának összetételéről, a nemek megoszlásáról stb. nem tudunk adatokat közölni. Az adatok feldolgozása Excel 2016 program segítségével történt.

3.2. A feladatlap megoldottsági mutatóinak elemzése

A legjobb megoldottságú feladatlap 98,4 pontos volt, míg a leggyengébb versenyző 1,45 pontot ért el. A feladatlap átlagos megoldottsága 79,88 pontos volt, a szórás, vagyis az átlagtól való átlagos eltérés viszonylag kicsi, 10,07. Ahogy látjuk, a legkevesebb (1,45) és legtöbb (98,4) pontot szerzett tanulók között nagyon nagy a különbség, szinte a két végponton helyezkednek el. A közel 80 pontos megoldottsági átlag azonban magasnak számít a 100 pontos skálán. Ha kiszámoljuk a kvartiliseket, látjuk, hogy az első negyedbe tartozó tanulók legjobbjá is magas pontszámot (73,98) ért el. A második negyed felső határa 81,43 pont, a harmadik negyed 86,92 pontig tart. Az összes pontszám gyakorisági megoszlását az 1. ábra mutatja be.

1. ábra
Az elért pontszámok eloszlása

A vízszintes tengelyen a pontszámok intervallumait látjuk, a függőleges tengelyről a tanulók számát olvashatjuk le. Az 1. ábra jól szemlélteti, hogy egy jobbra ferde görbén helyezkednek el a teszten elért pontszámok. Ez egyrészt jelentheti azt, hogy nem volt nagyon nehéz a feladatsor. Ez motivációs szempontból a feladatírók jó stratégiája volt, hiszen a diákoknak nem szegte kedvét a kitöltésben a nagyon nehéz feladatok megoldása, ugyanakkor a sikerélmény biztosítani tudja a helyesírást és a versenyzés melletti elköteleződést. Másrészt a magas pontszám jelentheti azt is, hogy a diákok alaposan felkészültek a versenyre, ami köszönhető a felkészítő tanároknak és a gyermekek kitartó munkájának.

Következő lépésként megnéztük egyenként a feladatok megoldottságát, amelyet az 1. táblázatban közlünk. A táblázat rendezési elvében a nehézséget vettük alapul, így legelől a legkönnyebb, a végén pedig a legnehezebb feladatok találhatók.

1. táblázat
A feladatok sorrendje nehézség szerint

Feladat sorszáma	Elérhető pont	Hibátlan megoldások (%)	%	Feladat jellege
21.	3	90	97	zöngés-zöngétlen mássalhangzó beírása
5.	3	94	96	tulajdonnév szabállyal
7.	5	55	94	tulajdonnév (kiegészítő)
17.	3	81	93	helyesírási alapelv szabállyal
12.	5	65	91	számnév
26.	5	58	89	<i>j/ly</i>
23.	4	38	88	magánhangzó időtartam
24.	12	17	88	tagolt szöveg javítása (@-os)
25.	4	76	88	helyesírási alapelv (párkereső)
16.	2	86	87	tulajdonnév (helyesen írt alak kiválasztása)
15.	5	46	85	elválasztás
14.	3	38	84	szópárok (helyesen írt alak kiválasztása)
22.	3	49	82	intézménynév szabállyal
8.	15	56	79	tulajdonnév betűrendben
20.	5	28	76	tulajdonnév + <i>-val/-vel</i>
4.	1	75	75	betűrend
11.	2	38	71	helyesírási alapelv
18.	2	71	71	betűrend
6.	1	70	70	<i>-i</i> képzős tulajdonnév
13.	4	13	62	kötőjeles szavak
9.	1	61	61	mássalhangzótörvény (szó kiválasztása)
10.	3	19	53	mondatkiegészítés
19.	9	2	49	egybeírt mondatok tagolása, helyesírás javítása, mondatvégi írásjel

Amennyiben a feladatok megoldottságának átlagát nézzük, akkor a középérték 79%. Ez azt jelenti, hogy az ennél magasabb százalékkal megoldott feladatok bizonyultak könnyebbeknek, és alacsonyabb százalékkal rendelkeznek a nehezebb feladatok.

Ha megnézzük a feladatok jellegét, akkor a nehéz feladatokat három csoportba tudjuk sorolni: (1) szavak toldalékolása, (2) betűrendbe sorolás és (3) komplex mondatos feladatok.

A tulajdonnevek toldalékolásánál mindhárom feladat a nehezebbek közé tartozik. Ezek közül a *-val/-vel* ragos toldalékolás sikerült a legjobban, de a feladatírók által választott öt szó közül egy sem volt olyan, amit mindenki hibátlanul le tudott írni. A hosszú mássalhangzóra végződő vezetéknev toldalékolása (pl. *Kiss-sel*) sikerült a legjobban, a diákok 92%-a oldotta meg jól ezt a feladatrészt. Leggyengébben az idegen tulajdonnevek toldalékolását (pl. *Lassie-vel*) sikerült a tanulóknak, ugyanis ezt csupán a kitöltők kicsivel több, mint fele (51%) írta le megfelelően. Az *-i* képzős tulajdonnevek esetében egy tulajdonnév négy alternatívája közül kellett a versenyzőknek

kiválasztani a helyes megoldást. Itt az egyetlen jó megoldást a diákok 70%-a megtalálta. A harmadik feladattípusban olyan főneveket láthattak a gyermekek, ahol a toldalékok kötőjellel voltak kapcsolva a szóhoz. Itt az nehezítette a feladatot, hogy nem a jó megoldást kellett megjelölni, hanem azokat, ahol a kötőjeles kapcsolások hibásnak bizonyultak. Itt hibátlan feladatmegoldást a diákok 13%-a tudott nyújtani.

A betűrendbe sorolást három különböző feladattípussal mértük. Azt gondoltuk, hogy ezek közül a földrajzi nevek helyesírásával kombinált feladat lesz a legnehezebb. Ugyanis az ilyen típusú feladatban nemcsak a betűrendre kell figyelni, hanem arra is, hogy a megadott tulajdonneveket egybe, külön vagy kötőjellel kell írni. Mégis, az 1. táblázat megoldottsági mutatói szerint ez bizonyult a legkönnyebb feladattípusnak a betűrendbe sorolások között. Ám amennyiben mindhárom feladattípusnál csak a hibátlan megoldásokat vetjük össze, akkor szembetűnő a különbség. Ezt a komplex feladatot a versenyzők 56%-a tudta hibátlanul megoldani, a másik két betűrendbe sorolással foglalkozó feladat esetében a hibátlan megoldások 70% fölött vannak.

Az igaz-hamis feladatban azt kellett a tanulóknak eldönteni, hogy a megadott hat szó helyesen van-e betűrendbe sorolva. Bár tudjuk, hogy az ilyen feladattípusok esetében kérdésenként 50-50% a gondolkodás nélküli jó választás esélye, itt azonban bonyolultabb gondolkodási műveletet igényelt a megoldás. Ebben a feladatban nem egy darab szóról kellett eldönteni, hogy jól vagy rosszul van írva, hanem egy szósort kellett megvizsgálni a betűrendbe sorolás szabályai alapján ahhoz, hogy a megfelelő választ jelölje meg a tanuló. A harmadik feladatban szintén egymás után felsorolva jelentek meg a szavak. Itt a szavak előtt szereplő sorszám segítségével kellett a helyes betűrendet megadniuk a diákoknak.

A feladatsor három olyan komplex feladattípust tartalmazott, ahol mondatokkal, szövegrészletekkel kellett dolgozni a versenyzőknek. Két feladat esetében a mondatrészletben szereplő helyesírási vagy központoszási hibákat úgy kellett javítani vagy pótolni, hogy a javított változatot a szövegdobozba kellett beírni. Ezek közül a legnehezebbnek a 19. feladat bizonyult. Ahogy az 1. táblázatban is láthatjuk, a feladat átlagos megoldottsága 49%, de hibátlanul csak a versenyzők 2%-a tudta elkészíteni. Munkájukat az is nehezítette, hogy a mondatban szereplő szavak tagolás nélkül voltak leírva. Tehát a központoszáson és a helyesírási hibák javításán kívül még a mondat megértésére is figyelni kellett annak érdekében, hogy helyes legyen a tagolás, a szavak egybe vagy külön való leírása.

A másik feladat átlagos megoldottsága 88%-os volt, a hibátlan feladatmegoldásoké azonban csak 17%. Ebben a feladatban el kellett dönteni a leírt szövegrészről, hogy van-e benne hiba. A hibás helyesírást vagy központoszást javítani kellett, a hibátlan szövegrészletet @ karakter beírásával jelölték a tanulók.

A harmadik feladatban mondatokat kellett szavak behúzásával kiegészíteniük a diákoknak. A behúzendő szópárok egyik tagjában hibásan szerepelt az egyik betű időtartam-jelölése, a másik hibátlan volt. A hibátlan megoldások aránya 19% lett, az átlagos megoldottság is alig több, mint 50%.

A legkönnyebb feladatnak a zöngés, zöngétlen mássalhangzók beírása bizonyult a megadott szavakba. Ezt a kihívást a tanulók 90%-a hibátlanul teljesítette. A második legkönnyebb feladat a több szóból álló földrajzi nevek egyik kötőjeles típusára vonatkozott. Ezt a feladatot 94%-ban hibátlanul oldották meg a tanulók.

Ha alaposan megnézzük az 1. táblázatot, akkor láthatjuk, hogy jellemzően azoknak a feladatoknak a megoldottsági átlaga magasabb, amelyek olyan tudás alkalmazását kérték, amelyet régebben tanultak a diákok. Ilyenek például a *j/ly*, a szóvégi magánhangzók időtartam-jelölése. Ez minden bizonnyal abból adódik, hogy ezek olyan elemei a helyesírásnak, amelyeket folyamatosan frissen tudnak tartani a tanulók olvasással, más tantárgyak tanulásával, gyakorlással. Ebben felfedezhető a helyesírás tantárgyközi és tartalomfüggetlen jellege.

A 7. évfolyam számára készült teljes második forduló tesztben több olyan feladat is volt, ahol a szabályértelmezés vagy a párok keresése részét képezte a megoldásnak. Azt tapasztaltuk, hogy ezek a feladattípusok jobban sikerültek, mint azok, amelyek ugyanarra a tudás alkalmazására kérdeztek rá, de önállóan, szabály nélkül. Például a helyesírási alapelvekre három feladat is épült. A szabállyal kiegészített helyesírási alapelvek feladat átlagos megoldottsága 93% volt. Ahol azonos helyesírási alapelv szerinti párok keresése volt a feladat, az átlagos megoldottság 88% lett. Azonban csak 71%-os volt annak a feladatnak a megoldottsága, amelyik esetében a megadott szavakból kellett kiválasztani az azonos helyesírási alapelv szerint írottakat. A tanulók hibátlan megoldása is követi ezt a sorrendet: 81%, 76%, 38%. Eszerint az analógián alapuló feladatok jobb feladatmegoldást eredményeztek, ami azt mutatja, hogy az induktív gondolkodás hozzájárul⁷ a jobb helyesíráshoz.

4. Összegzés

A Simonyi Zsigmond Kárpát-medencei helyesírási verseny célja egyrészt a magyar nyelv ápolása, az igényes nyelvhasználat iránti felelősségtudat kialakítása, fejlesztése a tanulóban. Másrészt a határokon átívelő szakmai együttműködés erősítése a felkészítő tanárok között a tehetséggondozás és a szakmai programok által.⁸ Ebből adódott tanulmányunk célja is, hogy a vonatkozó kerettantervi szabályzók, a versenyfeladatok bemutatása és azok megoldottságának kiértékelése által segítséget nyújtsunk a kollégák felkészítő munkájához.

Célkitűzésünk megvalósításához a XXVI. Simonyi Zsigmond Kárpát-medencei helyesírási verseny 7. évfolyamnak készült második forduló feladatait és annak adatbázisát választottuk. Az elméleti részben bemutattuk a 2020-as Nemzeti alaptanterv magyar nyelv és irodalom tantárgy céljait, az ehhez kapcsolódó kerettantervi ajánlást az 5–6. évfolyam számára. Ezután részletesen tárgyaltuk az 1–6. évfolyamra vonatkozó tananyagtartalmakat, amelyek alapján a versenyfeladatokat

⁷ Csapó Benő: Az induktív gondolkodás fejlődése, *Magyar Pedagógia*, 1994/1–2, 53–80.

⁸ Tóth Etelka: Véget ért a XXVI. Simonyi Zsigmond Kárpát-medencei helyesírási verseny, *Édes Anyanyelvünk*, 2023/4, 29–30.

készítettük. Továbbá bemutattuk azokat az alapelveket – életkori sajátosságokhoz való igazodás; fokozatosság elve; különféle gondolkodási műveletek megjelenése; változatosság; stb. –, amelyeket szem előtt tartottunk a feladatok írása, a feladatlap kialakítása során. Ezt követően a második forduló feladatsorában megjelent tananyagtartalmakat vettük sorra.

Tanulmányunk utolsó részében a versenyen, a versenyfeladatokon elért eredményeket elemeztük. Nemcsak az egyes feladatok megoldottsági mutatóit közöltük, hanem rámutattunk azokra a feladattípusokra is, amelyek a legnehezebbeknek bizonyultak. Összességében azt állapíthatjuk meg, hogy a több tevékenységet és gondolkodási műveletet igénylő komplex feladatok tartoztak a nehéz feladatok közé. A már jól begyakorolt problémákra – pl. zöngés-zöngétlen mássalhangzók pótlása – és az analógiára épülő feladatok megoldása könnyebben ment a tanulóknak.

Fontosnak tartjuk koncepciónk rendszeres megújítását, mert azt szeretnénk, hogy a feladataink ne csak „jól mérjenek”, hanem azt is, hogy támogassák a nyelvi tudatosságot, illetve a kitöltők érdekes és értékes gondolatokkal gazdagodjanak.

Irodalomjegyzék

- Antalné Szabó Ágnes: A helyesírási kultúra fejlesztésének régi-új technikái, *Anyanyelv-pedagógia*, 2008/3–4. [Anyanyelv-pedagógia](#)
- Antalné Szabó Ágnes: A helyesírási mérés és fejlesztés gyakorlattípusai egy helyesírási verseny tükrében, *Anyanyelv-pedagógia*, 2015/1. [Anyanyelv-pedagógia](#)
- Antalné Szabó Ágnes: A magyar helyesírás vizuális rendszere, *Anyanyelv-pedagógia*, 2010/4. [Anyanyelv-pedagógia](#)
- Csapó Benő: Az induktív gondolkodás fejlődése, *Magyar Pedagógia*, 1994/1–2, 53–80.
- Csapó Benő: Az iskolai műveltség: elméleti keretek és a vizsgálati koncepció, in Csapó Benő (szerk.): *Az iskolai műveltség*, Budapest, Osiris Kiadó, 2002, 11–36.
- Juhász Valéria: A nyelvi tudatosság fejlesztése óvodásoknak és alsó tagozatos tanulóknak dobókockás játékokkal, *Képzés és Gyakorlat*, 2021/3–4. DOI: 10.17165/TP.2021.3-4.12
- Tóth Etelka: Véget ért a XXVI. Simonyi Zsigmond Kárpát-medencei helyesírási verseny, *Édes Anyanyelvünk*, 2023/4, 29–30.
- 5./2020. (I. 31.) Kormányrendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról, *Magyar Közlöny*, 17., 2020. január 13. [Nemzeti alaptanterv](#)
- A 2020-as NAT-hoz illeszkedő tartalmi szabályozók, [Kerettantervek](#)

ABSTRACTS

GALUSKA, László Pál – SZINGER, Veronika

„Szemere’s sad mare”

Fifth-grade alphabetization tasks

In every worksheet of the 5th grade contestants of the Simonyi Zsigmond Orthographic Competition in the Carpathian Basin there were tasks related to the order of the alphabet. This corresponds to the assumed knowledge of the students, since the *National Core Curriculum* and the *Framework Curricula* shows the topic in the lower primary school grades and in the 5th grade as well. The good competition results of the students demonstrate that a significant part of the competitors are prepared in this field of orthography, but the successful solution of the task depends on the complexity of the task type and the number of rules to be applied within one task.

Keywords: orthographic competition, rules, alphabet, letter order, task type

H. TÓTH, István

Imperative and imperative verb forms in language use

A major question in 21st-century Hungarian teaching is whether it is possible to educate students who are curious, able to research and interested in the issues of language, language use, and spelling, while our era is accelerating and keep away from analysis and linguistic observation. In this way the responsibility of teachers who are capable of methodological renewal continues to grow. The study aims to help this renewal. It includes a literature review, a methodological summary, a recommended bibliography, and a collection of 100 tasks, all related to a single topic – the imperative forms.

Keywords: imperative, imperative verb form, strategies of language pedagogy, orthography language use

KOVÁCS, Tibor Attila – JÓZSA, Gabriella – KOHODNÉ TÓTH, Andrea

Evaluation of the results of the second round of the 7th grade

Principles of compiling the worksheet, experiences and conclusions

The aim of the study is to present the structure of the task set compiled for the 7th grade and the results of the second round of the spelling competition. It is an important principle in compiling the tasks that different thinking operations are given a prominent role. Based on the results it can be concluded that the exercises at the sentence level proved to be the most challenging. This is likely explained by their multi-step nature. The review and evaluation serve as useful feedback for the content development team and can also be a helpful guide for teachers as well.

Keywords: thinking operations, demanding language use, talent management, native language knowledge, orthography

KISS, Margit – KOZMÁCS, István

Orthography – reading comprehension – world knowledge

In this paper we present what certain type of error the contestants made most during a correction-copying task at the Simonyi Zsigmond Orthographic Competition in the Carpathian Basin. Our analysis reveals that the majority of errors occurred in a task in which contestants could have relied much more on their knowledge of reality than on their spelling skills. This phenomenon draws attention to the fact that during spelling education, it is also our task to develop students' knowledge related to reality.

Keywords: orthography, reading comprehension, world knowledge, XXVI. Simonyi Zsigmond Orthographic Competition in the Carpathian Basin, 8th grade

LŐRINCZ, Gábor – ISTÓK, Béla

The role of the economic linguistic landscape in the way of teaching orthography

This paper deals with the relationship between the economic linguistic landscape and the teaching of orthography, taking into account the problem-based approach and the findings of experiential pedagogy. The authors have chosen this approach because teaching grammar is more effective when the examples, found in children's immediate environment, are borrowed from their verbal and visual language use.

Keywords: economic linguistic landscape, schoolscape, orthography teaching, problem-based learning, experiential learning

NEUMAYERNÉ STREITMAN, Krisztina

Coaching and teacher motivation: supporting the realization of a successful teacher's self-image

An important question of 21st-century pedagogy and positive psychology is how to help teachers in developing a successful self-image and become motivated professionals, who are able to support and inspire their students, fight stress and burnout, and to adopt autonomous, resilient strategies to face the challenges of their careers. That is why teacher motivation and coaching became the main topic of the questionnaire survey organized by Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary. This paper is about the literature sources that provided the theoretical and methodological background for the compilation of the questionnaire.

Keywords: teacher motivation, coaching, flow, Simonyi Zsigmond Orthographic Competition in the Carpathian Basin, questionnaire survey

SEBŐ, József

Zsigmond Simonyi, the Veszprém linguist

The study examines the life and career of Zsigmond Simonyi from a specific perspective: and this is his connection to his hometown, Veszprém. The article seeks answers to two questions: what Veszprém, „the city of linguists“, gave and could have given to Simonyi, and how the Veszprém-born linguist turned to his hometown when he was already an acknowledged scholar. The reader will also learn how Zsigmond Simonyi's memory lives on today in his birthplace.

Keywords: Veszprém, island of culture, Simonyi Zsigmond's hometown, Veszprém's dialect, Dicsshalom

VALLENT, Brigitta

Conclusions based on the results of the 6th grade competitors in the second round

The rounds of the XXVI. Simonyi Zsigmond Orthographic Competition in the Carpathian Basin took place in the online space, where the competing students filled out digital worksheets. This made it possible to store and organize the competition data, and created a corpus that can serve as a basis for analysis from multiple perspectives. The study reviews the results of the second round of 6th-grade participants. It presents which tasks caused challenges for them, attempts to provide explanations for typical mistakes and lists the areas that teachers should focus on for development.

Keywords: XXVI. Simonyi Zsigmond Orthographic Competition in the Carpathian Basin, digital worksheet, 6th grade, average result, perfect solution

A kötet szerzői

- Dr. Galuska László Pál, főiskolai docens
Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar
galuska.laszlo.pal@kre.hu
- Dr. H. Tóth István, ny. egyetemi docens
Univerzita Karlova, Praha
david228@freemail.hu
- Dr. Istók Béla, egyetemi adjunktus
Univerzita J. Selyeho, Komárno
istokv@uj.sk
- Dr. Józsa Gabriella, egyetemi adjunktus
Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar
jozsa.gabriella@kre.hu
- Dr. Kiss Margit, főiskolai docens
Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar
kiss.margit@webit.hu
- Kohodné Tóth Andrea, mestertanár
Újpesti Bajza József Általános Iskola
kta.bajza@gmail.com
- Kovács Tibor Attila, egyetemi tanársegéd
Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar
kovacs.tibor@kre.hu
- Dr. habil. Kozmács István, főiskolai tanár
Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar
kozmacs.istvan@kre.hu
- Dr. Lőrincz Gábor, egyetemi adjunktus
Univerzita J. Selyeho, Komárno
lorinczg@uj.sk
- Neumayerné dr. Streitman Krisztina, főiskolai docens
Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar
streitman.krisztina@kre.hu
- Prof. Dr. Pap Ferenc, egyetemi tanár
Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar
pap.ferenc@kre.hu
- Sebő József, irodalomtörténész, magyar–szociológia szakos ny, tanár
sebo.jozsef@gmail.com
- Dr. Szinger Veronika, főiskolai tanár
Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar
szinger.veronika@kre.hu
- Dr. Tóth Etelka, főiskolai tanár
Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar
toth.etelka@kre.hu
- Dr. Vallent Brigitta, egyetemi adjunktus
Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar
vallent.brigitta@kre.hu